

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА БА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Індивідуальна тема : Управління ефективним використанням
обігових коштів на сучасному підприємстві

*Спеціальність 073 «Менеджмент»,
освітня програма 8.073.00.09 «Бізнес-адміністрування»*

Завідувач кафедри: _____/Карінцева О.І.

Керівник роботи: _____/_Дериколенко О. М.

Виконавець: _____/_ Глуховець Є. О.

БА.мдн-91К

Суми 2020

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА БА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри економіки

_____ **О.І Карінцева**

« ____ » _____ 20 __ р.

ЗАВДАННЯ

до дипломної роботи

Студента(ки) групи БА.мдн-91К _курсу__ ЦЗДВН

(найменування факультету)

Спеціальності: Бізнес- адміністрування

Глуховець Євгеній Олександрович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема індивідуальної роботи: Управління ефективним використанням обігових коштів на сучасному підприємстві

Затверджую наказом по СумДУ № ____ від « ____ » _____ 20 __ р.

Строк здачі студентом закінченої роботи : « ____ » _____ 20 __ р.

Вихідні дані до роботи: навчально-методична література, періодичні видання, нормативні акти

Зміст розрахунково – пояснювальної записки (перелік питань, що підлягають розробці) ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА

ПАТ «КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА ПАТ
«КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»

Перелік ілюстрацій : _____
Показники наявності та ефективності використання оборотних коштів
Класифікація оборотних коштів за рівнем ліквідності та ризиком вкладення
Показники майнового стану Показники ділової активності
Показники рентабельності

Дата видачі завдання: « _____ » _____ 20__ р.

Керівник дипломної роботи _доц. Дериколенко О.М
(вч.звання,П.І.Б.)

Завдання прийняв(ла) до виконання: « ___ » _____ 20__ р. _____
підпис студента(ки)

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг дипломного проекту. Робота складається з Вступу, 3 розділів з підпунктами, Висновків, Списку використаних джерел та 3 додатків. При написанні роботи використано 60 джерел літератури, 33 формули, 11 таблиць, 2 рисунків.

Мета роботи – теоретичне обґрунтування та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування та використання обігових коштів підприємства.

Об’єкт дослідження – виробнича діяльність ПАТ «Конотопський електромеханічний завод».

Предмет дослідження - ефективне використання обігових коштів на сучасному підприємстві.

У першому розділі кваліфікаційної роботи визначено сутність, склад, структура та джерела формування оборотних коштів. Організація та контроль оборотних коштів на підприємстві.

У другому розділі кваліфікаційної роботи досліджується процес управління оборотними коштами. Містить економічне обґрунтування оптимізації використання оборотних коштів у виробництві, у фондах обігу та аналіз показників ефективності .

Третій розділ кваліфікаційної роботи проведений аналіз ефективності використання обігових коштів на підприємстві ПАТ «Конотопський електромеханічний завод». Проаналізовано заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства. Для оцінки ефективності використання обігових коштів розраховані основні показники. Джерелом інформації для визначення платоспроможності підприємства є бухгалтерська та фінансово-статистична звітність цього підприємства.

- “Баланс підприємства” (Форма 1);
- “Звіт про фінансові результати та їх використання” (Форма 2);
- “Звіт про фінансово-майновий стан підприємства” (Форма 3).

Ключові слова: **ОБОРОТНІ КОШТИ, ОПТИМІЗАЦІЯ, АНАЛІЗ, ВИТРАТИ**

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ	8
1.1. Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів	8
1.2. Характеристика досліджуваного підприємства	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА ПАТ «КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»	22
2.1. Аналіз показників майнового стану підприємства	22
2.2. Аналіз показників ділової активності	24
2.3. Аналіз показників рентабельності	30
2.4. Аналіз показників фінансової стійкості	34
2.5. Аналіз показників фінансової ліквідності	37
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА ПАТ «КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»	39
3.1. Розроблення напрямів підвищення ефективності використання обігових коштів	39
3.2. Заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів	41
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Головним напрямком реформи, що здійснюється в Україні, є перехід до ринкової економіки, досягнення збалансованого та стійкого розвитку[1,7,27,28,34,35,39,40,60] країни на основі участі в світовому процесі розподілу праці.

Перехід до ринкової економіки об'єктивно приводить до підвищення ролі й значення фінансів. Зростає необхідність у створенні ефективної та гнучкої фінансово-кредитної системи. На рівні підприємств необхідність у проведенні раціональної фінансової політики стає однією з основних умов виживання підприємств в умовах ринку, досягнення стійкого й збалансованого їх розвитку. Основне місце у роботі відводиться проблемам достатності власного обігового капіталу, механізмів його планування, поповнення, розумного використання.

В умовах ринкових відносин підприємство несе повну економічну відповідальність за результати своєї діяльності. За рахунок власних коштів воно має покривати свої поточні витрати, здійснювати інвестиції. Економічна життєдіяльність підприємства зумовлюється багатьма факторами, вона проявляється насамперед в ефективному використанні капіталу, у тому числі обігового.

Питанням формування й управління обіговим капіталом присвячено багато робіт зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: І. Ансоффа, Б. Агропонова, Ю. Абрамова, В. Андрейчука, С. Барнгольц, П. Буніча, А. Бірмана, О. Василика, О. Гальчинського, І. Долона, А. Золотарьова, С. Калабухової, А. Ковальової, М. Крейніної, В. Міщенко, В. Перламутрова, О. Стоянової, М. Чумаченка, М. Холт Роберта, В. Хойєра, В. Шокуна.

Разом з тим вивчення та аналіз опублікованих з даної теми праць, теоретичних концепцій і практичних розробок дозволяють зробити висновок, що питання пошуку й формування концептуальних і методичних підходів щодо вирішення завдань ефективного використання обігових коштів ще

недостатньо розроблені як у науковому, так і в організаційно-практичному аспектах. Це негативно впливає на ефективність діяльності підприємств і взагалі на стабільність економіки держави.

Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок з метою підвищення ефективності використання обігових коштів в умовах трансформаційної економіки зумовила актуальність теми дослідження.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування та використання обігових коштів підприємства.

Досягнення мети дослідження здійснювалось послідовним вирішенням таких завдань:

- проведення аналізу змісту категорій “капітал”, “обігові кошти” і “обіговий капітал”;
- узагальнення теоретичних основ формування обігових коштів, на яких ґрунтується вибір вагомих напрямків підвищення ефективності їх використання;
- критичний аналіз існуючих підходів до вирішення проблеми ефективності використання обігових коштів;
- дослідження складу, структури, джерел формування обігових коштів та їх впливу на ефективність виробництва;
- розробка нових підходів до визначення структури джерел формування обігових коштів;
- обґрунтування необхідності удосконалення управління запасами в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ

1.1. Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємствах використовуються різноманітні показники, найважливішим з яких є швидкість обороту, тобто період, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, проходячи всі стадії кругообігу на підприємстві (обчислюється в днях):

$$O = C * T / P \quad (1.1)$$

де O — термін обороту оборотних коштів, днів;

C — середня вартість оборотних коштів, грн;

T — тривалість періоду, за який обчислюється оборотність, днів;

P — обсяг реалізованої продукції, грн.

Середню вартість оборотних коштів можна розрахувати як середню арифметичну або середню хронологічну, використовуючи дані того періоду (рік, півріччя, квартал тощо), щодо якого визначається оборотність. Звичайно вона дорівнюватиме сумі оборотних коштів на початок і кінець періоду, поділений на 2.

Тривалість обороту коштів — це показник, здатний одночасно відобразити результати процесу матеріального відтворення — обсяг реалізації виробленої продукції і наданих послуг за певний період — і ефективність використання в цьому процесі матеріальних засобів і коштів.

Оборот оборотних коштів обчислюється за планом і фактично.

Для проведення поглибленого аналізу використання власних оборотних коштів показники оборотності можуть розраховуватись як у цілому щодо всіх оборотних коштів, так і щодо їхніх окремих елементів.

Термін обороту виробничих запасів відображає час перетворення товарно-матеріальних цінностей на готову продукцію:

$$O_{\text{в.з.}} = C_{\text{в.з.}} * T / P_{\text{с}} \quad (1.2)$$

де $O_{\text{в.з.}}$ — термін обороту виробничих запасів, днів;

$C_{\text{в.з.}}$ — середня вартість виробничих запасів, грн;

$P_{\text{с}}$ — обсяг реалізованої продукції за собівартістю, грн.

Тривалість обороту дебіторської заборгованості відображає середній термін отримання платежу:

$$O_{\text{д.з.}} = D_{\text{з}} * T / P \quad (1.3)$$

де $O_{\text{д.з.}}$ — термін обороту дебіторської заборгованості, днів;

$D_{\text{з}}$ — дебіторська заборгованість, грн;

P — обсяг реалізованої продукції, грн.

Тривалість обороту кредиторської заборгованості відображає час, за який можна перекрити кредиторську заборгованість:

$$O_{\text{к.з.}} = K_{\text{з.}} * T / P \quad (1.4)$$

де $O_{\text{к.з.}}$ — термін обороту кредиторської заборгованості, днів;

$K_{\text{з}}$ — кредиторська заборгованість, грн.

Тривалість обороту грошових коштів підприємства відображає час їхнього функціонування, починаючи з авансування в предмети праці і

завершуючи отриманням виручки від реалізації продукції. При цьому враховуються терміни обороту виробничих запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості:

$$O_{,к} = O_{вз} + O_{дз} + O_{к*з}, \quad (1.5)$$

де $O_{г к}$ — термін обороту грошових коштів, днів.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів використовується коефіцієнт оборотності (K_0), що визначається за формулою:

$$K_{o.} = P / C \quad (1.6)$$

Цей показник характеризує кількість оборотів оборотних коштів за аналізований період. Що більше оборотів роблять оборотні кошти, то ефективніше вони використовуються.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів (K_3 , коп.) є оберненим до коефіцієнта оборотності показником і визначається за формулою:

$$K_{з.} = C / P \quad (1.7)$$

Він характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції. Що менше оборотних коштів припадає на 1 грн обороту, то ліпше вони використовуються.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів можна послуговуватись коефіцієнтом ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельністю. Вони обчислюються за формулами:

$$K_e = \Pi / C \quad (1.8)$$

$$P = \Pi / C * 100 \% \quad (1.9)$$

де С — середня вартість оборотних коштів;

П — прибуток від реалізації продукції.

Показники наявності й ефективності використання оборотних коштів, порядок визначення та їхній економічний зміст наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Показники наявності та ефективності використання оборотних коштів

№ з/п	Показник	Визначення	Економічна суть
1	Наявність оборотних коштів	$(B_K + D_K) - \Sigma HA (I)$	Характеризує величину власних оборотних коштів
	а) брак	$I < (\Sigma OA - GK) - \Sigma ПЗ$	Перевищення поточної потреби понад наявність власних оборотних коштів
	б) надлишок	$I > (\Sigma OA - GK) - \Sigma ПЗ$	Перевищення наявності власних оборотних коштів понад поточну потребу
2	Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства (K_{PB})	Φ_H / M	Відображає питому вагу вартості оборотних коштів у загальній вартості майна підприємства
3	Оборотність (O)	$C * T / P$	Характеризує час, за який оборотні кошти здійснюють один оборот
	Оборотність виробничих запасів (O)	$C_{BZ} * T / P_c$	Відображає час перетворення товарно-матеріальних цінностей на готову продукцію чи гроші
	Оборотність дебіторської заборгованості ($O_{D.3.}$)	$D_3 * T / P$	Відображає середній термін отримання платежу
	Оборотність кредиторської заборгованості (O_{K3})	$K_3 * T / P$	Відображає час покриття кредиторської заборгованості
	Оборотність грошових коштів ($O_{ГK}$)	$O_{BZ} + O_{D3} + O_{K3}$	Відображає час обороту грошових коштів
4	Коефіцієнт оборотності (K_0)	P / C	Характеризує кількість оборотів за період, що аналізується
5	Коефіцієнт завантаження (K_3)	C / P	Показує, скільки оборотних коштів авансовано в 1 грн реалізованої продукції
6	Прибутковість (K_e)	Π / C	Характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн оборотних коштів
7	Рентабельність (P)	$\Pi / C * 100 \%$	Визначає використання оборотних коштів

Економічний (укрупнений) метод розрахунку нормативу застосовується, як правило, на діючих підприємствах. Особливість обчислення нормативу цим методом полягає в тому, що при ньому не обчислюються нормативи за окремими елементами оборотних активів, а відразу визначається сукупний норматив на кінець планового року. Його визначення здійснюється, виходячи з діючого сукупного нормативу у поточному році, змін обсягів виробництва та прискорення обігу оборотних активів у плановому році.

При обчисленні сукупного нормативу економічним методом на плановий рік сукупний норматив поточного року поділяється на дві частини: 1) норматив за статтями оборотних активів, розмір яких прямо залежить від зміни обсягів витрат на виробництво (сировина, основні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція); 2) норматив за статтями оборотних активів, розміри яких прямо не залежать від зміни витрат на виробництво (запасні частини для ремонтів обладнання, виграти майбутніх періодів, малоцінні та швидкозношувані предмети).

Обчислення нормативу за оборотними активами, розмір яких залежить від зміни обсягів виробництва, здійснюється множенням діючого нормативу за цим елементом оборотних активів на відсоток зміни обсягів виробництва, а за оборотними активами, розмір яких не залежить від зміни обсягів виробництва, - множенням діючого нормативу за цими видами оборотних активів на 50 % приросту обсягів виробництва.

Обчислена сума сукупною нормативу на плановий рік з урахуванням зміни обсягів виробництва коригується на встановлений розмір прискорення обігу оборотних активів в плановому році.

Розрахунку норм та нормативів власних оборотних активів на підприємствах повинна приділятися особлива увага. Від того, наскільки економічно обґрунтовано вони визначені, залежить ефективність використання оборотних активів, прискорення їх обігу та фінансовий стан

підприємства.

Мінімальна кількість оборотних активів на підприємстві, що забезпечується нормуванням, сприяє зміцненню платіжно-розрахункової дисципліни, створює економічні передумови безперервного виробництва і реалізації продукції, стійкого фінансового стану.

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним.

Абсолютне вивільнення оборотних коштів — це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Відносне вивільнення оборотних коштів — це різниця між потребою в оборотних коштах підприємства, розрахованою на підставі планової чи фактичної оборотності звітного року і сумою оборотних коштів, з якою виконано виробничу програму наступного за звітним року. Інакше кажучи, відносне вивільнення оборотних коштів виникає тоді, коли внаслідок поліпшення їх використання підприємство з такою самою сумою оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році збільшує обсяг виробництва.

За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів.

Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів [2,25,26,29,30,32].

Функціонування оборотних коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення. Раціональне розміщення як складова керування оборотним капіталом має певні особливості не тільки в різних галузях, а навіть і на різних підприємствах тієї самої галузі. Визначальними тут є такі чинники: вид господарської діяльності, обсяг виробництва; рівень технології та організації виробництва; термін виробничого циклу; система постачання необхідних товарно-матеріальних цінностей і реалізації продукції.

Практика господарювання підтверджує, що найліквіднішими є кошти в

касі, на поточних і валютних рахунках в установах банку, вкладені в цінні папери.

Залежно від розміщення, умов організації виробництва й реалізації продукції оборотні кошти мають різний рівень ліквідності, а отже, і ризику використання (рис. 1.1)

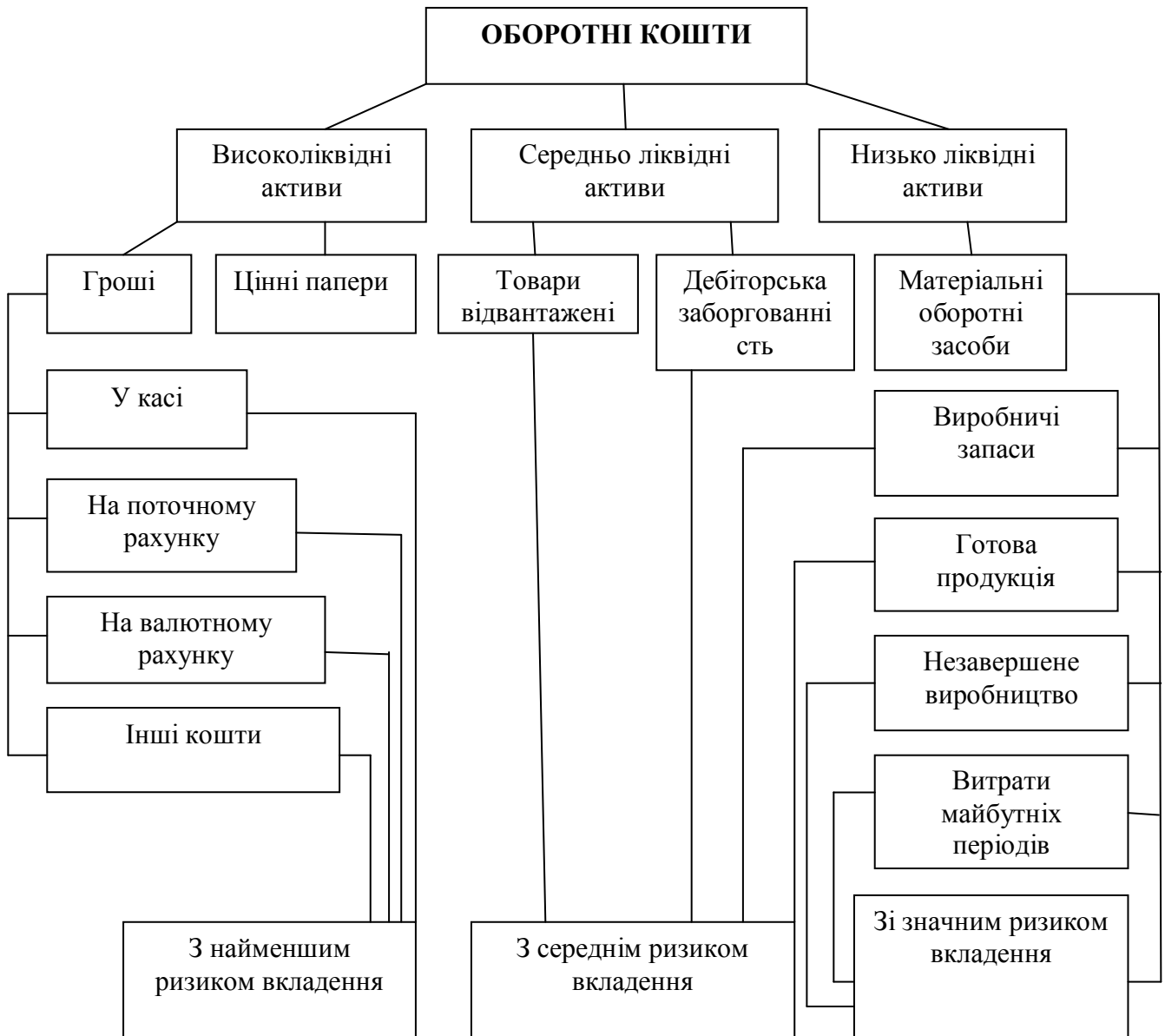

Рис. 1.1. Класифікація оборотних коштів за рівнем ліквідності та ризиком вкладення

Менш ліквідною частиною з певним ризиком вкладення вважається відвантажена продукція і дебіторська заборгованість покупців. Остання, своєю чергою, може бути менш чи більш ліквідною. Це стосується строкової і простроченої дебіторської заборгованості за відвантажену продукцію.

Найменш ліквідними і з найбільшим ризиком вкладення є оборотні кошти в незавершеному виробництві: у витратах майбутніх періодів; у виробничих запасах, у готовій продукції (що її не відвантажено). Це пояснюється тим, що саме ця частина оборотних коштів є найвіддаленішою від моменту реалізації і більше залежить від змін кон'юнктури ринку, інфляційних процесів тощо.

Відповідно до звітності наведена класифікація оборотних коштів за рівнем ліквідності та ризиком вкладання відображається таким способом.

1. Високоліквідні: $V_{\text{л}} = \text{p. 220} + \text{p. 230} + \text{p. 240}$ (актив балансу).
2. Середньоліквідні: $S_{\text{л}} = \text{p. 130} + \text{p. 140} + \text{p. 150} + \text{p. 160} + \text{p. 170} + \text{p. 180} + \text{p. 190} + \text{p. 210}$ (актив балансу).
3. Низьколіквідні: $H_{\text{л}} = \text{p. 100} + \text{p. 110} + \text{p. 120} + \text{p. 250} + \text{p. 270}$ (актив балансу).

До активів, що важко реалізуються, належить вартість необоротних активів підприємства.

Отже, ліквідність поточних активів є головним чинником, який визначає рівень ризику вкладання оборотних коштів.

Ліквідність оборотних активів загалом і кожної їхньої групи зокрема визначається як відношення відповідної частки оборотних активів до короткострокових зобов'язань.

Отже, фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості, своєчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Підґрунтям фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів. Але це не означає, що підприємство має вкладати оборотний капітал тільки у високоліквідні активи для зниження можливого ризику та отримання

найвищого прибутку. Організація оборотного капіталу полягає у знаходженні компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи. Головною метою діяльності підприємства є створення конкурентоспроможної продукції з високими споживчими якостями[3,4,5,6,33,44,45,57,58,59].

1.2. Характеристика досліджуваного підприємства

Підприємство "Червоний металіст" було засновано у 1916 році під час першої світової війни як снарядний завод. Воно є одним з найстаріших підприємств країни. Після Жовтневої революції завод був перетворений у механічний по випуску сільськогосподарських машин.

В післявоєнні роки на підприємстві впроваджувалися потокові і конвеєрні лінії, освоювалися нові види гірничошахтного устаткування. Згідно Постанови Ради Міністрів СРСР із 1952 року завод "Червоний металіст" став основним підприємством по розробці й освоєнню виробництва засобів автоматики для вугільної промисловості.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28 червня 1966 року за успішне виконання завдань семирічного плану і впровадження у виробництво нової техніки завод був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Завод покликаний задовольняти потреби галузі в засобах шахтної автоматики, підвищувати рівень їхньої надійності і довговічності, знижати собівартість продукції, вчасно виконувати договірні постачання - от ті головні аспекти, на досягнення яких були спрямовані зусилля трудового колективу підприємства.

На сучасному етапі розвитку ПАТ НВО " Червоний металіст " являється провідним підприємством забезпечуючим вугільні галузі України і країн СНГ гірничокопальним устаткуванням.

Структура та обсяги виробництва продукції заводу наведені в таб. 1.2.

Таблиця 1.2.- Структура и обсяги продукції заводу «Червоний металіст»

Вид продукції	2000		2005		2019	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
1. Приборобудування	43664,4	30,7	28499,1	24,0	22799,3	21,5
2. Низковольтна апаратура	18831,2	13,2	12682,1	10,7	11413,9	10,8
3. Вугільне машинобудування	48517,3	34,1	39839,7	33,6	35855,7	33,8
Товарна продукція	142209	100	118687,6	100	106135,6	100

Науково-виробниче об'єднання має розгалужену структуру. Воно включає Науково-дослідний інститут «Автоматуглерудпром», в якому працює 370 чоловік, і завод «Червоний металіст», а також ряд дочірніх підприємств і торгове підприємство.

До складу заводу входить 23 цехи, відділ головного механіка, відділ головного металурга і відділ головного енергетика, заводоуправління. З 23 цехів - 16 цехів основного виробництва (2 механічних цехи, цех пластмас, 2 ковальсько-термічних, цехи чавунного і кольорового литва, 6 механо-складальних цехів і гальванічний цех) і 3 допоміжних цехи (енергоцех, столярний цех, цех товарів широкого споживання). Окрім цього, декілька цехів в даний час є дочірніми підприємствами (транспортний цех, ремонтний цех і парокотельня). Чисельність промислово-виробничого персоналу складає 4070 чоловік, продуктивність їх праці в 2019 році склала 34,94 грн./чел. (таблиця. 1.3.).

Таблиця 1.3. Динаміка чисельності персоналу і його продуктивності

Показник	2010	2018	2019
Чисельність працівників, чіл.	3500	3802	4070
Продуктивність, грн./чел.	30,32	31,22	34,94

Заводоуправління, в якому працює 120 чоловік, складається з відділу постачання, відділу збуту, планово-виробничого і фінансового відділів, бухгалтерії і відділу маркетингу.

Основними споживачами продукції ПАТ НВО "Червоний металіст" протягом багатьох років є вугледобувні підприємства України та країни колишнього Радянського Союзу. 38 країн світу купували продукцію «червоного металіста», серед них країни Східної Європи, Індія, Китай, Туреччина, Ефіопія, Єгипет, Монголія, Лаос, Колумбія, Болівія, Іспанія, Японія, Алжир, Ангола...

Але наприкінці минулого сторіччя заводу довелося пережити нелегкі проблеми: втрату ринків збуту, падіння обсягів виробництва, ріст боргів і скорочення робочого штату. Завод був практично на грані зупинки. Таке положення справ на підприємстві не могло задовольнити обласну державну адміністрацію. З її ініціативи корпоративні права керівництва ПАТ НВО "Червоний металіст" були передані до обласної державної адміністрації.

Керівництвом підприємства разом з наглядовою радою був розроблений проект передприватизаційної підготовки, погоджений з Кабінетом Міністрів України, Фондом державного майна України і затверджений Сумською облдержадміністрацією. У результаті напруженої праці менш ніж за 2 роки були виконані заходи, намічені проектом передприватизаційної підготовки й у жовтні 2002 року на підставі розпорядження голови Сумський облдержадміністрації ПАТ НВО "Червоний металіст" було реорганізовано.

У результаті реорганізації зі складу ПАТ НВО "Червоний металіст" були виділені ПАТ "Конотопський електромеханічний завод" і ПАТ "НДПКІ "Автоматуглерудпром".

На сьогоднішній день форма власності підприємства є приватною. Статутний фонд підприємства складає 4961200 грн., поділений на 992240

простих іменних акцій номінальною вартістю 5 грн. кожна. Основна територія складає - 34,4417 га., оренда.

Основними споживачами промислової продукції, яку виготовляє ПАТ НВО "Червоний металіст", являються вугільні об'єднання та копальні, гірничозбагачувальні і металургійні комбінати, підприємства нафтової та газової промисловості, будівельної індустрії.

В загальному обсязі продукції, яка постачається у вугільну і гірничодобувну галузі дорівнює 89 %, чорна металургія 10%, та інше 1%.

Основними покупцями продукції ПАТ НВО " Червоний металіст" є Україна та країни СНД.

Таблиця 1.4 - Ринок основних споживачів

Країна	Частка в обсязі реалізації, %
Україна	42
Росія	45
Білорусія	3
Казахстан	10
Інші країни	3

Таблиця 1.5 - Український ринок основних споживачів

Область	Частка в обсязі реалізації, %
Донецька	36
Луганська	30
Дніпропетровська	16
Львівська	14
Волинська	4

Закупівлю товару здійснюють:

- Донецька область (Донецька вугільно - енергетична компанія, ДП " Макієв вугілля, копальня "ім. Засяцька", копальня "Трудовська" та ін.)
- Луганська область (Лутугінська копальня, копальня "ім. Фрунзе",

копальня "ім. Артема та ін".)

- Дніпропетровська область (копальні ДП " Павлоград вугілля ", гірничодобувні підприємства Кривого рогу та ін.)
- Львівська область (копальня "Лісова", "Надія", "Червоноградська" та ін.)
- Волинська область (вугільні копальні № 1,2,3,4.)

Продукція ПАТ НВО "Червоний металіст" користується великим попитом на ринку гірничого обладнання для вугледобувних підприємств. Але починаючи з 1996 року, за відсутності коштів у шахтарів України і не тільки, придбання й оснащення шахт засобами безпеки різко скоротилося. Ситуація, що склалася в вугледобувній промисловості не могла не відобразитись негативно на фінансово-господарській діяльності підприємства, яке почало працювати не на споживача, а на склад. В результаті різко зменшились обігові кошти, що в свою чергу зробило неможливим оновлення застарілого обладнання і номенклатури продукції, що випускається, без чого не можлива ефективна виробнича діяльність. Якщо раніше ПАТ НВО "Червоний металіст" задовільняв 70% потреб вугледобувних підприємств, тобто був основним постачальником апаратури диспетчеризації, сигналізації та зв'язку, апаратури захисту та техніки безпеки та іншої продукції, то останніми роками ця цифра знизилась приблизно до 55% і з'явилося багато підприємств-конкурентів аналогічного профілю, які мають матеріально-технічну базу більш високого рівня (див. табл. 1.2). І якщо ситуація не зміниться то і в майбутньому ми будемо спостерігати спад цього підприємства.

Таблиця 1.6 – Частка ринку основних конкурентів

Назва підприємства	Частка ринку, %
ПАТ "Червоний металіст"	55
ПАТ "Донецьквугільмаш"	15
ПАТ " Макієвський завод копальної автоматики"	8

Харківський завод "Світ шахтера"	6
Смоленський завод " Аналітприбор"	6
ПАТ "Дніпропетровський завод копальної автоматики"	5
Томський машинобудівний завод	5

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розроблення планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємств.

Джерелом інформації для визначення платоспроможності підприємства є бухгалтерська та фінансово-статистична звітність цього підприємства. Основні фінансові звіти, які використовуються при аналізі, - стандартні форми квартальної та річної звітності:

- "Баланс підприємства" (Форма 1);
- "Звіт про фінансові результати та їх використання" (Форма 2);
- "Звіт про фінансово-майновий стан підприємства" (Форма 3).

На підставі наведеної вище звітності підприємств можуть бути визначені різноманітні показники, що характеризують їх діяльність та фінансовий стан. Ці показники є інструментарієм фінансового аналізу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА ПАТ «КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»

2.1. Аналіз показників майнового стану підприємства

Джерелом розрахунку показників майнового стану є «Баланс підприємства» станом на 1 січня 2020 р. (ДОДАТОК А). Розраховуємо показники на початок та кінець періоду та аналізуємо їх динаміку.

Розраховуємо такі показники:

1. Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах, яка показує частку обігових коштів у виробничій сфері

$$\text{Чо.в.ф} = \frac{\text{Оборотні виробничі фонди}}{\text{Оборотні активи}} = \frac{(4774+933+2265)}{(9432+2265)} = 0,68$$

2. Частка основних засобів в активах, який показує частку коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу

$$\text{Ч о.з.} = \frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Активи}} = \frac{16937}{30377} = 0,56$$

3. Коефіцієнт зносу основних засобів, який показує рівень фізичного і морального зносу основних фондів

$$\text{К з.н.} = \frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}} = \frac{1241}{18179} = 0,07$$

4. Коефіцієнт оновлення основних засобів, який показує рівень фізичного і

морального оновлення основних фондів

К о.в = Збільшення за звітний період первісної вартості основних засобів/

$$\text{Первісна вартість основних засобів} = (19062-18179) / 18179 = 0,05$$

5. Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах, який відображає частку фінансових інвестицій у валюті балансу; зменшення диверсифікаційного ризику

$$\text{Ч д.ф.} = \text{Довгострокові фінансові інвестиції} / \text{Активи} = (0+7) / 30377 = 0,00023$$

6. Частка оборотних виробничих активів, який відображає частку мобільних виробничих фондів у валюті балансу

$$\text{Ч о.в.а.} = \text{Оборотні виробничі фонди} / \text{Активи} = (4774+933+2265) / 30377 = 0,26$$

7. Коефіцієнт мобільності активів, який показує скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових; потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти

$$\text{К моб.} = \text{Мобільні активи} / \text{Немобільні активи} = (9432+2265) / 18680 = 0,63$$

Розрахунок показників представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Показники майнового стану

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Приріст
1. Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$(4774+933+2265) / (9432+2265) = 0,68$	$(5404+1728+2721) / (12579+2721) = 0,64$	-0,02 негативно
2. Частка основних засобів в активах	$16937 / 30377 = 0,56$	$17086 / 33828 = 0,51$	- 0,05 позитивно
3. Коефіцієнт зносу основних засобів	$1241 / 18179 = 0,07$	$2582 / 19768 = 0,13$	0,03 негативно
4. Коефіцієнт оновлення основних засобів	$(19062-18179) / 18179 = 0,05$	$(19768-18179) / 19768 = 0,08$	0,03 позитивно
5. Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	$(0+7) / 30377 = 0,00023$	$(0+7) / 33828 = 0,00021$	- 0,00002 негативно
6. Частка оборотних виробничих активів	$(4774+933+2265) / 30377 = 0,26$	$(5404+1728+2721) / 33828 = 0,29$	0,03 позитивно
7. Коефіцієнт мобільності активів	$(9432+2265) / 18680 = 0,63$	$(12579+2721) / 18528 = 0,83$	0,2 позитивно

Майновий стан підприємства незадовільний, тому що фактично всі показники мають негативну динаміку. Частка оборотних виробничих активів зросла, але ця динаміка незначна. Коефіцієнт мобільності активів має позитивне значення, але він менше за рекомендований рівень в 0,5.

2.2 Аналіз показників ділової активності

Джерелом розрахунку показників ділової активності є «Баланс підприємства» та «Звіт про фінансові результати та їх використання» станом на 1 січня 2020 р. Розраховуємо показники на початок та кінець періоду та аналізуємо їх динаміку.

Розраховуємо такі показники:

1. Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформа-

ції, показує скільки отримано чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи

$$К т. = \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Активи} = 53173/30377=1,750$$

2. Фондовіддача, показує скільки виручки припадає на одиницю основних виробничих фондів

$$\Phi о.ф = \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Основні виробничі фонди} = 53173/16937=3,14$$

3. Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороти), показує кількість оборотів обігових коштів за період; скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів

$$К об. = \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Обігові кошти} = 53173/(9432+2265) = 4,55$$

4. Період одного обороту обігових коштів (днів), показує середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію

$$Ч о. = 360 / К об = 360/4,55 = 79$$

5. Коефіцієнт оборотності запасів (обороти), показує кількість оборотних коштів, інвестованих у запаси

$$К о.з. = \text{Собівартість Реалізації (Ф. № 2, р.040)} / \text{Середні запаси} = 90276 / (4774+933+2456+30) = 11,02$$

6. Період одного обороту запасів (днів), показує період, протягом якого запаси трансформуються в кошти

$$\text{Ч з.} = 360/\text{К о.з.} = 360 / 11,02 = 32,67$$

7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (оборотн), показує у скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість

$$\begin{aligned} \text{К д.з.} &= \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \\ \text{Середня дебіторська заборгованість} &= 53173/(2+21+294) = 167,74 \end{aligned}$$

8. Період погашення дебіторської заборгованості (днів), показує середній період інкасації дебіторської заборгованості

$$\text{Ч д.з.} = 360/\text{К д.з.} = 360 / 167,74 = 2,15$$

9. Коефіцієнт оборотності готової продукції, показує у скільки разів виручка перевищує середні запаси готової продукції

$$\begin{aligned} \text{К г. П.} &= \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Готова продукція} = \\ &53173/2456 = 21,65 \end{aligned}$$

10. Період погашення кредиторської заборгованості (днів), показує середній період сплати підприємством короткострокової заборгованості

$$\begin{aligned} \text{Ч к.з.} &= \text{Середня кредиторська заборгованість} \\ &(\text{Ф. №1, р.500+р.520+р.530+р.550 +р.580}) \times 360 / \\ \text{Собівартість реалізації} &= (9900+1641+161+368)/90276 = 0,13 \end{aligned}$$

11. Період операційного циклу (днів), показує тривалість перетворення придбаних матеріальних ресурсів на грошові кошти

$$\text{Ч о.ц.} = \text{Чз.} + \text{Чд.з} = 32,67 + 2,15 = 34,82$$

12. Період фінансового циклу (днів), показує період обороту коштів

$$\text{Ф.ц} = \text{Ч о.ц} - \text{Ч к.з.} = 34,82 - 0,13 = 34,69$$

13. Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу

$$\text{Кв.к} = \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Власний капітал} = 53173 / 22680 = 2,35$$

Розрахунок показників представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. – Показники ділової активності

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Приріст
1. Оборотність активів	$53173/30377=1,750$	$59321/33828=1,754$	0,004 позитивно
2. Фондовіддача	$53173/16937=3,14$	$59321/17086=3,47$	0,33 позитивно
3. Коефіцієнт оборотності обігових коштів	$53173/(9432+2265) = 4,55$	$59321/(12579+2721) = 3,88$	-0,67 негативно
4. Період одного обороту обігових коштів	$360/4,55 = 79$	$360/3,88 = 93$	14 негативно
5. Коефіцієнт оборотності запасів	$90276 / (4774+933+2456+30) = 11,02$	$70120 / (5404+1728+1069+12) = 8,54$	- 2,48 негативно
6. Період одного обороту запасів	$360 / 11,02 = 32,67$	$360 / 8,54 = 42,16$	9,49 негативно
7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$53173 / (2+21+294) = 167,74$	$59321 / (0+39+699) = 80,38$	- 87,36 негативно
8. Період погашення дебіторської заборгованості	$360 / 167,74 = 2,15$	$360 / 80,38 = 4,48$	2,33 негативно
9. Коефіцієнт оборотності готової продукції	$53173/2456 = 21,65$	$59321/1069 = 55,49$	33,84 позитивно

10. Період погашення кредиторської заборгованості	$(9900+1641+161+368) / 90276 = 0,13$	$(1700+2390+235+565) / 70120 = 0,07$	- 0,07 позитивно
11. Період операційного циклу	$32,67+2,15 = 34,82$	$42,16+4,48 = 46,64$	11,82 негативно
12. Період фінансового циклу	$34,82 - 0,13 = 34,69$	$46,64 - 0,07 = 46,57$	11,88 негативно
13. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$53173 / 22680 = 2,35$	$59321 / 28394 = 2,09$	- 0,26 негативно

Стан розвитку ділової активності підприємства незадовільний, тому що фактично всі показники мають негативну динаміку. Лише незначним чином збільшилась фондівдача та оборотність активів.

Розглянувши Таблицю 2.2. рівень ділової активності даного підприємства є на досить низькому рівні. Звичайно, на сьогоднішній день таку характеристику можна дати майже всім підприємствам в Україні. Причиною цього є недосконалість законодавства, високий податковий тиск, конкуренція, застарілість обладнання, відсутність інвестицій тощо. Але, на мою думку, підприємство може і власними силами дещо покращити ситуацію щодо підвищення рівня ділової активності підприємства.

Для підвищення ділової активності ПАТ «Конотопський електромеханічний завод» необхідно:

- Проводити заходи щодо прискорення оборотності оборотних активів та підвищення ефективності їх використання. Збільшення швидкості оборотності оборотних засобів можливе як за рахунок удосконалення технології, автоматизації виробництва, так і за рахунок скорочення часу обертання: налагодження постачання та збуту, прискорення розрахунків та документообігу.

- Прискорювати оборотність запасів, зменшуючи при цьому вартість неліквідних запасів. Надлишкові запаси, звісно є непродуктивними, і представляють інвестиції з низьким чи нульовим доходом

- При уповільненні оборотності активів підприємства, можна її компенсувати підвищенням рівня рентабельності. Якщо немає можливості підвищити рентабельність необхідно виготовляти і реалізовувати більший обсяг продукції.

- Розширювати ринок збуту продукції власного виробництва через застосування реклами, що збільшить кількість споживачів, підвищить рівень доходу підприємства, а отже і рівень рентабельності.

Підприємство має також можливість збільшити прибуток за рахунок зміни та розширення ринків збуту продукції. У цьому важлива роль належить маркетинговій службі підприємства. Моніторинг ринків збуту дає змогу виявити незадоволені потреби споживачів, скоригувати цінову політику з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

Необхідно значну увагу приділяти аналізу фінансових результатів від надзвичайних подій, тобто чітко розрізняти де було справжнє стихійне лихо (пожежа, аварія тощо), а де звичайна недбалість, безгосподарність.

Для поліпшення ділової активності підприємства можна також прийняти наступні заходи:

збільшити частку статутного капіталу, можливо за рахунок залучення інвестора;

контролювати стан розрахунків по дебіторської та кредиторської заборгованості;

підвищити ефективність управління грошовими засобами;

поліпшити розрахунково-платіжну дисципліну.

Для прискорення інкасації дебіторської заборгованості, сума якої постійно зростає, можна надавати знижки постійним покупцям. Також можна виконувати роботи і надавати послуги замовникам на умовах передоплати частини послуг.

Зменшити витрати при виконанні робіт, наданні послуг, і таким чином знизити собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг).

Необхідна міра - збільшення обсягу власних фінансових ресурсів підприємства. Це можна зробити кількома способами:

скоротити суми постійних витрат на утримання управлінського персоналу;

знизити рівень змінних витрат за рахунок збільшення продуктивності праці персоналу;

реалізації невикористаного майна.

Всі ці заходи, на мою думку, допоможуть підприємству досягти рівня фінансової стабільності та підвищити показники ділової активності.

2.3 Аналіз показників рентабельності

Джерелом розрахунку показників рентабельності є «Баланс

підприємства», «Звіт про фінансові результати та їх використання» та «Звіт про фінансово-майновий стан підприємства» станом на 1 січня 2020 р. Розраховуємо показники на початок та кінець періоду та аналізуємо їх динаміку.

Розраховуємо такі показники:

1. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності, що відображає скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи

$$R_{з.д.} = \text{Прибуток від звичайної діяльності} / \text{Активи} = 5714 / 30337 = 0,19$$

2. Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком, відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю інвестованих в активи коштів

$$R_{а.} = \text{Чистий прибуток} / \text{Активи} = 5714 / 30337 = 0,19$$

3. Рентабельність власного капіталу, відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу

$$R_{в.к.} = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} = 5714 / 22680 = 0,25$$

4. Рентабельність виробничих фондів, відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів

$$R_{в.ф.} = \text{Чистий прибуток} / \text{Виробничі фонди} = 5714 / (16937 + 4774 + 933) = 0,25$$

5. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації, відображає скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки

$$R_{Q} = \text{Прибуток від реалізації} / \text{Виручка} = (12897 - 4951 - 2142) / 53173 = 0,11$$

6. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності, відображає скільки припадає прибутку від операційної діяльності на одиницю виручки

$$R^{од} Q = \text{Прибуток від операційної діяльності} / \text{Виручка} = 5730 / 53173 = 0,11$$

7. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком, відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю виручки

$$R^ч Q = \text{Чистий прибуток} / \text{Виручка} = 5714 / 53173 = 0,11$$

8. Коефіцієнт реінвестування, відображає скільки чистого прибутку капіталізовано; скільки чистого прибутку спрямовано на збільшення власного капіталу

$$K_{p.} = \text{Реінвестований Прибуток} / \text{Чистий прибуток} = (22680 - 17857) / 5714 = 0,84$$

9. Коефіцієнт стійкості економічного зростання, відображає темп збільшення власного капіталу за рахунок чистого прибутку

$$K_{c.e.z.} = \text{Реінвестований прибуток} / \text{Власний капітал} = (22680 - 17857) / 22680 = 0,21$$

10. Співвідношення сплачених відсотків і прибутку, відображає скільки припадає сплачених відсотків за кредити і позики на одиницю прибутку

$$K_{\%,п} = \text{Витрати на оплату відсотків} / \text{Прибуток від звичайної діяльності} = 207 / 10014 = 0,02$$

11. Період окупності капіталу, відображає за який період кошти, що інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком

$$T_{к.} = \text{Активи} / \text{Чистий прибуток} = 30377 / 5714 = 5,32$$

12. Період окупності власного капіталу, відображає за який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком

$$T_{в.к.} = \text{Власний капітал} / \text{Чистий прибуток} = 22680 / 5714 = 3,97$$

Розрахунок показників представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3. – Показники рентабельності

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Приріст
1. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	$5714 / 30337 = 0,19$	$10014 / 33828 = 0,30$	0,11 ПОЗИТИВНО
2. Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	$5714 / 30337 = 0,19$	$10006 / 33828 = 0,30$	0,11 ПОЗИТИВНО
3. Рентабельність власного капіталу	$5714 / 22680 = 0,25$	$10006 / 28394 = 0,35$	0,10 ПОЗИТИВНО
4. Рентабельність виробничих фондів	$5714 / (16937 + 4774 + 933) = 0,25$	$10006 / (17086 + 5404 + 1728) = 0,41$	0,16 ПОЗИТИВНО
5. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	$(12897 - 4951 - 2142) / 53173 = 0,11$	$(19201 - 5726 - 2072) / 59322 = 0,19$	0,08 ПОЗИТИВНО
6. Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	$5730 / 53173 = 0,11$	$10365 / 59322 = 0,18$	0,07 ПОЗИТИВНО
7. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	$5714 / 53173 = 0,11$	$10006 / 59322 = 0,17$	0,06 ПОЗИТИВНО
8. Коефіцієнт реінвестування	$(22680 - 17857) / 5714 = 0,84$	$(28394 - 22680) / 10006 = 0,57$	- 0,27 НЕГАТИВНО
9. Коефіцієнт стійкості економічного зростання	$(22680 - 17857) / 22680 = 0,21$	$(28394 - 22680) / 28394 = 0,20$	- 0,01 НЕГАТИВНО
10. Співвідношення сплачених відсотків і прибутку	$207 / 10014 = 0,02$		до 0,39 нормальне значення
11. Період окупності капіталу	$30377 / 5714 = 5,32$	$33828 / 10006 = 3,38$	- 1,94 ПОЗИТИВНО
12. Період окупності власного капіталу	$22680 / 5714 = 3,97$	$28394 / 10006 = 2,84$	- 1,13 ПОЗИТИВНО

Діяльність підприємства є рентабельною і за звітний період вона підвищилась.

2.4 Аналіз показників фінансової стійкості

Джерелом розрахунку показників фінансової стійкості є «Баланс підприємства» станом на 1 січня 2020 р. Розраховуємо показники на початок та кінець періоду та аналізуємо їх динаміку.

Розраховуємо такі показники:

1. Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), відображає оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань

$$P \text{ к.} = (\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання} - \text{позаоборотні активи}) \\ \text{або} (\text{оборотні активи} - \text{короткострокові зобов'язання}) = 22680 + 2500 - 18680 = \\ 6500$$

2. Коефіцієнт забезпечення власними коштами, відображає абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти

$$K \text{ з.в.к.} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Обігові кошти} = 6500 / (9432 + 2265) = 0,56$$

3. Маневреність робочого капіталу, відображає частку запасів у власних обігових коштах

$$M \text{ р.к.} = \text{Запаси} / \text{Робочий капітал} = (4774 + 933 + 2456 + 30) / (9432 + 2265 - 7697) = \\ 2,05$$

4. Маневреність власних обігових коштів, відображає частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру

$$M \text{ в.о.к.} = \text{Кошти} / \text{Власні обігові кошти} = (201 + 9) / 6500 = 0,03$$

5. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів, відображає наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних

активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування

$$K_{з.к.} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Запаси} = 6500 / 8193 = 0,79$$

6. Коефіцієнт покриття запасів відображає скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань

$$K_{п.з.} = \text{«Нормальні» джерела покриття запасів} / \text{Запаси} = (22680 + 2500 - 18680 + 3500 + 1641 + 263) / 8193 = 1,45$$

7. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел

$$K_{авт} = \text{Власний капітал} / \text{Пасиви} = 22680 / 30377 = 0,75$$

8. Коефіцієнт фінансової залежності відображає скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу

$$K_{ф.з.} = \text{Пасиви} / \text{Власний капітал} = 30377 / 22680 = 1,33$$

9. Коефіцієнт маневреності власного капіталу відображає частку власних обігових коштів у власному капіталі

$$K_{м} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Власний капітал} = 6500 / 22680 = 0,29$$

10. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відображає скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел

$$K_{п.к.} = \text{Позиковий капітал} / \text{Пасиви} = (2500 + 7697) / 30377 = 0,34$$

11. Коефіцієнт фінансової стабільності відображає забезпеченість заборгованості власними коштами

$$K_{ф.с.} = \text{Власні кошти} / \text{Позикові кошти} = 22680 / (2500 + 7697) = 2,22$$

12. Показник фінансового лівериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань

$$Ф_{л.} = \text{Довгострокові зобов'язання} / \text{Власні кошти} = 2500 / 22680 = 0,11$$

13. Коефіцієнт фінансової стійкості це частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі

$$\text{К ф.с.} = (\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}) /$$

$$\text{Пасиви} = 22680 / 30377 = 0,75$$

Розрахунок показників представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Приріст
1. Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	$22680+2500-18680 =$ 6500	$28394+1500-18528 =$ 11366	4866 ПОЗИТИВНО
2. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	$6500 / (9432+2265) =$ 0,56	$11366 / (12579+2721)$ $= 0,74$	0,18 ПОЗИТИВНО
3. Маневреність робочого капіталу	$(4774+933+2456+30) /$ $(9432+2265-7697)=$ 2,05	$(5404+1728+1069+12)$ $/ (12579+2721-5434)=$ 0,83	- 1,22 ПОЗИТИВНО
4. Маневреність власних обігових коштів	$(201+9)/ 6500 = 0,03$	$(97+44)/ 11366 = 0,01$	- 0,02 НЕГАТИВНО
5. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$6500 / 8193 = 0,79$	$11366 / 8213 = 1,38$	0,59 ПОЗИТИВНО
6. Коефіцієнт покриття запасів	$(22680+2500—$ $18680+3500+1641+$ $263) / 8193 = 1,45$	$(28394+1500-$ $18528+1700+2390+$ $494) / 8213 = 1,91$	0,49 ПОЗИТИВНО
7. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$22680 / 30377 = 0,75$	$28394 / 33828 = 0,84$	0,09 ПОЗИТИВНО
8. Коефіцієнт фінансової залежності	$30377 / 22680 = 1,33$	$33828 / 28394 = 1,19$	- 0,14 ПОЗИТИВНО
9. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$6500 / 22680 = 0,29$	$11366 / 28394 = 0,40$	0,11 ПОЗИТИВНО
10. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$(2500+7697) / 30377 =$ 0,34	$(1500+5434) / 33828 =$ 0,21	- 0,13 ПОЗИТИВНО
11. Коефіцієнт фінансової стабільності	$22680 / (2500+7697) =$ 2,22	$28394 / (1500+5434) =$ 4,10	1,88 ПОЗИТИВНО

12. Показник фінансового лівериджу	$2500 / 22680 = 0,11$	$1500 / 28394 = 0,05$	- 0,06 ПОЗИТИВНО
13. Коефіцієнт фінансової стійкості	$22680 / 30377 = 0,75$	$28394 / 33828 = 0,84$	0,09 ПОЗИТИВНО

Підприємство має стійкий фінансовий стан, за звітний період він покращився і основні показники відповідають нормативним значенням.

2.5 Аналіз показників фінансової ліквідності

Джерелом розрахунку показників ліквідності є «Баланс підприємства» станом на 1 січня 2020 р. Розраховуємо показники на початок та кінець періоду та аналізуємо їх динаміку.

Розраховуємо такі показники:

1. Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття) характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року

$$К л.п. = \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви} = 9432 / 7697 = 1,23$$

2. Коефіцієнт ліквідності швидкої характеризує скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів

$$К л.ш. = (\text{Поточні активи} - \text{Запаси}) / \text{Поточні пасиви} = (9432 - 8193) / 7697 = 0,16$$

3. Коефіцієнт ліквідності абсолютної характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість

$$К л.а. = \text{Кошти} / \text{Поточні пасиви} = (201 + 9) / 7697 = 0,027$$

4. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості це здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року

$$К \text{ д.к.} = \text{Дебіторська заборгованість} /$$

$$\text{Кредиторська заборгованість} = (714+21+294) / (1641+263) = 0,54$$

Розрахунок показників представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. – Показники ліквідності (платоспроможності)

Показник	На початок періоду	На кінець періоду	Приріст
1. Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	$9432 / 7697 = 1,23$	$12579 / 5434 = 2,32$	1,09 позитивно
2. Коефіцієнт ліквідності швидкої	$(9432-8193) / 7697 = 0,16$	$(12579-8213) / 5434 = 0,80$	0,64 позитивно
3. Коефіцієнт ліквідності абсолютної	$(201+9) / 7697 = 0,027$	$(97+44) / 5434 = 0,026$	- 0,001 негативно
4. Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	$(714+21+294) / (1641+263) = 0,54$	$(3537+39+699) / (2390+494) = 1,48$	0,94 позитивно

Підприємство має платоспроможний стан, за звітний період він покращився і основні показники відповідають нормативним значенням. Лише абсолютна ліквідність скоротилась і не відповідає нормі.

РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ НА ПАТ «КОНОТОПСЬКИЙ ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНИЙ ЗАВОД»

3.1. Розроблення напрямів підвищення ефективності використання обігових коштів

Виходячи з розрахованих даних, можна оцінити ефективність використання оборотних коштів на підприємстві.

Абсолютного вивільнення оборотних коштів у 2019 р. фактично проти минулого (2018 р.) року не сталося ($795,0 - 805,0 = -10$), хоч у плані закладалося 10 тис. грн ($795,0 - 785,0$).

Для визначення відносного вивільнення оборотних коштів, що його заплановано в обсязі реалізації у 2019 році, слід розрахувати:

- а) потребу в оборотних коштах, що планувалася у 2019 р., виходячи з оборотності 2007 р. = 871,8 тис. грн.;
- б) потребу в оборотних коштах у 2019 р.. виходячи з фактичного обсягу реалізації та оборотності 2007 р. = 956,2 тис. грн;
- в) потребу в оборотних коштах на фактичний обсяг реалізації продукції у 2019 р., виходячи з планової оборотності = 861,0 тис. грн.

Отже, відносно вивільнення оборотних коштів, що заплановане в обсязі реалізації на 2019 р. у сумі 86,8 тис. грн ($871,8 - 785,0$), фактично становило 151,2 тис. грн. ($956,2 - 805,0$).

Дані свідчать, що час обороту коштів скоротився проти планового на 3,3 дня ($50,6 - 47,3$).

Унаслідок прискорення обороту оборотних коштів вивільняється певна частина коштів, яку обчислюють множенням фактичного одноденного обсягу реалізації продукції на дні прискорення обороту. В даному випадку за

рахунок такого прискорення часу обігу з обороту вивільняється 56,0 тис. грн (17,0 x 3,3).

Якщо від потреби в оборотних коштах на фактичний обсяг реалізації продукції у 2019 р. виходячи з планової оборотності відняти суму вивільнених оборотних коштів за рахунок прискорення часу обороту, ми одержимо середню фактичну вартість оборотних коштів у 2019 р.

$$861.0 - 56.0 = 805 \text{ тис. грн.}$$

Для скорочення терміну обороту дебіторської заборгованості та запобігання виникненню безнадійних боргів підприємству важливо ретельно аналізувати: заборгованість за строками її виникнення, фінансовий стан дебіторів, виконання укладених ними угод з погляду дотримання платіжної дисципліни.

Таблиця 3.1 - Розрахунок сукупного нормативу економічним методом

№	Показник	дані
1	Сукупний норматив власних оборотних активів на початок планового року—усього, тис. грн.	2200,0
2	Утому числі:	1900,0
	а) за оборотними активами, що змінюються при зміні обсягів виробництва, тис грн.	
	б) за оборотними активами, що не змінюються при зміні обсягів виробництва, тис. грн.	300,0
3	Приріст обсягів виробництва у плановому році, %	10,0
4	Прискорення обігу оборотних активів т запланованому році, %	2,0
5	Норматив за оборотними активами, що залежить від зміни	2090,0

	обсягів виробництва, тис. грн. (п. 2а x 1,1)	
6	Норматив за оборотними активами, що не ЗМІНЮЮТЬСЯ при зміні обсягів виробництва, тис. грн. (п. 26 x (1 + п. 3 x 0.5))	315,0
7	Сукупний норматив на плановий рік без врахування прискорення обігу оборотних активів, тис. грн. (п. 5 + п. 6)	2405,0
8	Сукупний Норматив па плановий рік, скоригований на прискорення обігу оборотних активів V плановому році, тис. 14 (ті. 7x (100 % - 2 %))	2356.9

3.2 Заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів

За своїм економічним змістом заходи для підвищення ефективності використання оборотних коштів можна умовно диференціювати на дві групи:

- 1) ті, що пов'язані зі зміною чинників вартості;
- 2) ті, що зумовлені зміною чинників часу.

Перші спрямовані на безпосереднє зниження середнього залишку оборотних коштів. Другі мають на меті скорочення тривалості перебування оборотних коштів у різних фазах економічного процесу.

За стадіями циклу оборотності оборотних коштів напрями підвищення ефективності їх використання на енергетичному підприємстві можна поділити на дві підгрупи, що складають: передвиробничу стадію; або реалізаційну стадію.

Передвиробнича стадія.

Величина виробничих запасів і відносний розмір оборотних коштів на їх утворення можуть бути зменшені шляхом удосконалення матеріально-технічного забезпечення:

- прискорення і здешевлення перевезень;

- поліпшення організації складського господарства на основі його механізації та автоматизації;
- застосування більш точного нормування витрат матеріалів;
- скорочення невиробничих витрат палива та матеріалів;
- повторного використання відходів виробництва.

Реалізаційна стадія.

Висока якість продукції, ритмічність роботи підприємств і надійність енергопостачання сприяють прискоренню реалізації продукції. Постійний зв'язок із замовниками, своєчасне повідомлення їх про відпущені їм обсяги електромеханічної продукції, інформування споживачів про розміри їх заборгованості та строки сплати також є факторами підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємстві.

Прискорення обігу оборотних коштів підприємств в сучасних умовах досягається наступними шляхами.

На стадії створення виробничих запасів – упровадження економічно обґрунтованих норм запасу; наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів і ін. до споживачів; широке використання прямих тривалих зв'язків; розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

Криза збуту виробленої продукції і неплатежі призводять до уповільнення обороту оборотних коштів. Отже, необхідно випускати ту продукцію, яку можна достатньо швидко і вигідно продати, припиняючи або значно скорочуючи випуск продукції, що не має поточного попиту.

На стадії незакінченого виробництва- прискорення науково-технічного прогресу (упровадження прогресивної техніки і технології, особливо безвідходною і маловідхідною, роторних ліній, хімізація виробництва); розвиток стандартизації, уніфікації, типізації; удосконалення форм організації промислового виробництва, вживання дешевших конструкційних матеріалів; удосконалення системи економічного стимулювання економічного

використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів; збільшення питомої ваги продукції, що користується значним попитом.

На стадії обігу - наближення споживачів продукції до її виготівників; вдосконалення системи розрахунків; збільшення об'єму реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із заощаджених матеріалів; ретельна та своєчасна підбірка відвантажуваної продукції по партіях, асортименті, транзитній нормі, відвантаження в точній відповідності з укладеними договорами.

Відносно до підприємства, що аналізується, то резерви і шляхи прискорення оборотності оборотних коштів в ньому залежать від двох чинників: об'єму товарообігу на підприємстві і розміру оборотних коштів. Щоб прискорити оборотність, необхідно:

- удосконалити рух товару і нормалізувати розміщення оборотних коштів;
- повністю і ритмічно виконувати плани господарської діяльності;
- упроваджувати прогресивні форми і методи продажу;
- упорядкувати збір і зберігання виробів ;
- удосконалювати розрахунки з постачальниками і покупцями;
- покращувати претензійну роботу;
- прискорювати оборот грошових коштів за рахунок строгої лімітації залишків грошових коштів в касах торгових підприємств, в дорозі, на розрахунковому рахунку в банку;
- звести до мінімуму запаси господарських матеріалів, малоцінних і швидкозношувальних предметів, інвентарю, спецодягу на складі, скоротити підзвітні суми, витрати майбутніх періодів;
- не допускати дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

Сьогодні в умовах нестабільної економіки в Україні відбувається процес поглиблення економічної кризи, сплеск інфляції, який впливає на скорочення обсягів виробництва. Скорочення виробництва, зменшення обсягів реалізації продукції, а також розвиток негативних тенденцій інших макроекономічних показників призвели до скорочення обсягів прибутку та загального погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання. Одночасно зростає кількість збиткових підприємств і розміри збитків. Серед причин фінансово-економічної кризи для більшості підприємств головною є невідповідність внутрішнього стану їх середовища й ринкових умов господарювання. Вона проявляється через ряд фінансових труднощів, з якими стикаються як виробники, так і держава. Однак багато підприємств і галузей промисловості мають ще невикористані резерви підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану. Важливе місце серед них посідають питання раціонального використання обігових коштів. Фінансове становище підприємств знаходиться у прямій залежності від стану обігових коштів і передбачає зіставлення витрат із результатами господарської діяльності та їх відшкодування власними коштами. Підприємства зацікавлені в раціональній організації та ефективному використанні обігових коштів із мінімально можливою сумою для отримання найбільшого економічного ефекту. Введення в дію цих резервів зумовлює важливість створення системи ефективного використання обігових коштів.

Для вирішення проблем ефективного використання обігових коштів в умовах ринкових відносин необхідно уточнити зміст категорії «обігові кошти». Розглядаючи процес розвитку розуміння сутності обігових коштів, автор приходить до висновку, що всі попередні дослідження провадились в умовах, коли єдиним власником засобів виробництва була держава. Саме вона авансувала кошти підприємствам і надавала їм право розпорядження

ними. Перехід до ринкових методів господарювання, поява та розвиток різноманітних форм власності – все це потребує уточнення економічної сутності обігових коштів стосовно ринкових умов.

Одним із шляхів ефективності формування та використання обігових коштів в умовах ринку, як свідчать результати дослідження, може бути створення оптимально функціонуючої гнучкої системи управління обіговими коштами, яка здатна швидко адаптуватися до змін, що відбуваються.

У роботі підкреслюється, що в умовах ринкових відносин одним із головних питань управління обіговими коштами є їх планування, тому в державах ринкової економіки плануванню фінансів підприємств, у тому числі обігових коштів, приділяється особлива увага. Кожне підприємство має самостійно визначати необхідну величину обігових коштів.

Найважливішим завданням управління є правильне розміщення обігових коштів у сфері виробництва та сфері обігу, що буде можливим тільки за умови доцільного їх планування та визначення економічно обгрунтованої кількості. При розмежуванні обігових коштів на власні й позичені джерела, їх поповнення будуть можливі також на основі планування.

Сталість фінансового стану підприємства може бути досягнута при узгодженому контролі прибутку, обігового капіталу та грошових коштів.

Одним із головних завдань, яке вирішують усі підприємства, є визначення джерел формування обігових коштів. Одночасно структурні зміни в економіці, децентралізація процесу планування, порушення економічних зв'язків між підприємствами, зміна умов господарювання, постійна інфляція, поява банківського сектора в економіці держави та зміна економіко-правового середовища зумовили необхідність розробки нових підходів до визначення раціональної структури джерел формування обігового капіталу.

Планування обігових коштів, з економічної точки зору, також передбачає відповідь на запитання про співвідношення між власними і

позиковими обіговими коштами.

Вирішення питань ефективного використання обігових коштів тісно пов'язане із задачею управління запасами. При цьому в перехідний період розвитку економічних відносин підприємство зобов'язане розглядати управління запасами в комплексі. Це насамперед зумовлено тим, що в ринковій системі підприємство має не тільки випускати продукцію, а й реалізовувати її. З метою вирішення задач управління запасами в роботі обґрунтовано та запропоновано методичні рекомендації, які передбачають комбінований підхід:

з одного боку, розглядати усі критерії оптимальності, які використовуються для вилучення оптимального розміру запасів;

з другого, – розглядати задачу щодо управління запасами в єдиному цілому – від управління виробничими запасами до управління запасами готової продукції.

Таке вирішення задачі управління запасами дозволяє:

- забезпечити насамперед гнучкість використання наявних ресурсів підприємства;
- ефективніше використати обігові кошти в умовах обмеженості ресурсів;
- оцінити рівень вартості одиниці продукції та оптимальний рівень запасів на етапі планування виробництва.

У процесі формування структури обігового капіталу насамперед необхідно вилучити найбільш прийнятні джерела залучення позикових коштів. З точки зору розвитку підприємства головним при залученні позикових коштів є ціна за наданий кредит, на підставі якої виробник має можливість проаналізувати рівень відсоткової ставки на позикові кошти та спрогнозувати відповідно свою діяльність по залученню капіталу й формуванню оптимальної (за вартістю) величини обігових коштів. Для розв'язання цієї проблеми автором запропоновано новий підхід до оцінки ефективного залучення позикових коштів з метою формування оптимального (щодо вартості) обігового капіталу. Його основу складають узагальнення та

максимізація прибутку підприємства від рівня відсоткової ставки та обсягів залучення позикових коштів. Це дозволяє:

по-перше, розв'язати задачу аналізу показників відсоткової ставки з кредитів та їх взаємозв'язку з обсягами залучених коштів, що насамперед сприяє оптимальному залученню позикових коштів при формуванні обігового капіталу;

по-друге, сформуванню стратегію підприємства щодо залучення обігового капіталу в умовах ринку капіталу, що розвивається.

Однією з найважливіших проблем економічного розвитку України залишається подолання кризи неплатежів, яка охопила всі сфери й галузі виробництва та послуг. Для вирішення цього питання в дисертації розглянуто фінансові аспекти управління обіговим капіталом в умовах ринкової системи взаємовідносин та запропоновано підхід до керування обіговим капіталом. Його основу складає запровадження в господарську практику, у зв'язку з неплатежами в умовах дефіциту грошових коштів, ринкової системи взаємовідносин із розрахунками у формі векселів, що дозволяє значно поліпшити фінансовий стан між суб'єктами господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hens, L., Karintseva O., Shkarupa O., Kharchenko M. Integral assessment of national economy sustainable development // International Journal of Environmental Technology and Management, 2018 Vol.21No.5/6, pp.306 – 318. <https://dx.doi.org/10.1504/IJETM.2018.100588>
2. Karintseva O.I. Theoretical base of Ukrainian economic structure // Механізм регулювання економіки. 2017. № 4. С. 183-191. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68721>
3. Karintseva O.I. Prerequisites for the industrial policy formation of the country in conditions of transition to the sixth technology revolution [Internet source] / O.I. Karintseva, A.V. Dyachenko, S.V. Tarasenko, M.O. Kharchenko // Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. - 2018. - № 4. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77646>
4. Karintseva O.I. Economic, Environmental and Social Challenges of Science for Achieving Sustainable Development Goals: the EU and World Experience / L.H. Melnyk, O.I. Karintseva, I.B. Dehtyarova // Механізм регулювання економіки. - 2017. - № 4. - С. 9-19. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68512>
5. Kubatko O., Yaryomenko D., Kharchenko M., Almashaqbeh Ismail Y. Economic and Environmental Aspects of Smart Grid Technologies Implementation in Ukraine// Механізм регулювання економіки. - 2020. - № 1. - С. 28-37.
6. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O., Derykolenko A. Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability // Economic Annals-XXI. 2019. № 179(9) P.22-30. (SCOPUS) <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>
7. Shkarupa O.V., Kharchenko M.O. Integrated assessment of environmental costs of national economy: A case study // International Journal of Ecological Economics and Statistics Volume 38, Issue 3, 2017, Pages 43-50. <http://ceser.in/ceserp/index.php/ijees/article/view/4965>
8. Бланк І.О., Гуляєва Н.М. Інвестиційний менеджмент : Підручник. - К. : КНТЕУ, 2014. - 398 с.
9. Бланк І.А. Основи фінансового менеджмента. Т. 1. – К.: Ника Центр, 2016. – 512 с.
10. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навч.-практ. посібник./ за ред. С.Ф. Голова. – Д.: ТОВ «Баланс-Клуб», 2017.
11. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — Житомир: ЖІТІ, 2016. - 672 с.
12. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія і практика. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2017. - 685 с.
13. Бриггем Е.Ф. Основи фінансового менеджменту. - К.: "Молодь", 1997.- 323с.
14. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием национальных стандартов. К.: 2016, 330с.

- 15.Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. — К.: ПІОС, 2018. — 416 с.
- 16.Волков А.А. Фінанси підприємств. Підручник // К.: - 2018, с.156
- 17.Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. В 2 частях. – Х.: ХДЕУ, 2016.
- 18.Грідчина М.В. Управління фінансами акціонерних товариств. -К.: А.С.К., 2015.
- 19.Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : Навч. посіб. - К. : Каравела, 2017. - 424 с.
- 20.Золотарьов А., Волик І. Посилення взаємодії виробництва і обігу //Економіка України. -2000. -№5. -с. 13
- 21.Золоторев А.И. Эффективное использование оборотных средств // Экономика Украины, 1998.280 с.
- 22.Зятківський І.В. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2017. – 364 с.
- 23.Зятківський І.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств. - Тернополь: Екон. думка, 2016.
- 24.Іваненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч. Посіб. – К.: Знання – Прес, 2017. – 207с.
- 25.Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>)
- 26.Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н.,проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с
- 27.Карінцева О.І. Науково-методичний підхід до оцінювання екологічного ризику різних видів економічної діяльності // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 3. С. 378–388. (WebofScience) <http://doi.org/10.21272/mmi.2017.3-35>
- 28.Карінцева О.І. Реструктуризація національної економіки України в умовах сталого розвитку: Монографія. Суми: Університетська книга, 2018. 349 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80665>
- 29.Карінцева О.І. Теоретико-методичні засади процесу формування та розвитку структури економіки країни // Механізм регулювання економіки. 2017. № 2. С. 76-87. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68508>
- 30.Карінцева О.І. Дослідження структури економіки України та формалізація взаємозв'язку між виробництвом, капіталом та інвестиціями за видами економічної діяльності // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. Харків: ХНАДУ, 2017. №1. С. 45-54. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/piprp_2017_1_9.pdf
- 31.Карінцева О.І., Матвеев П.С. Аналіз державної інноваційної політики України: проблеми та перспективи розвитку // Механізм регулювання економіки. 2016. № 3. С. 107-115. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_30/OLEKSANDRA_I_KARINTSEVA

- _PAVLO_S_MATVIEIEVAnalysis_of_State_Innovative_Policy_of_Ukraine_Problems_and_Prospects.pdf
32. Карінцева О.І. Ефективність використання лізингу в сучасних умовах [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.О. Кальченко // Механізм регулювання економіки. - 2016. - № 3. - С. 97-106. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49594>
 33. Карінцева О.І., Харченко М.О., Панченко А.А. Теоретичні підходи до визначення поняття “структура національної економіки” // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 3. С. 103-111. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68379>
 34. Карінцева О.І., Харченко М.О., Тарасенко С.В., Дяченко А.В. Промислова політика як фактор у системі управління економічною безпекою регіону з позиції формування екологічних бар’єрів // Управління інноваційною складовою економічної безпеки : монографія у 4-х томах / за ред. д.е.н., професора Прокопенко О.В. (гол. ред.), к.е.н., доцента Школи В.Ю., к.е.н. Щербаченко В.О. Суми: ТОВ «Триторія», 2017. Т. II. С. 229-240 <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66707>
 35. Карінцева О.І., Харченко М.О., Тарасенко С.В. Економічна основа векторів дематеріалізації та енергоефективності в процесах розвитку економіки // Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки: монографія; за заг. ред. Доктора екон.наук, проф. І. М.Сотник. Суми: Університетська книга, 2016. С. 33-38 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>
 36. Кондратьев О.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств та її показники. - Фінанси України, № 11, 2016.-245 с.
 37. Коробов М. Я. Фінанси промислового підприємства. - К.: Либідь, 1993.
 38. Маргасова В.Г. Оцінка діючої системи управління оборотним капіталом на підприємствах харчової промисловості Чернігівського регіону.//Актуальні проблеми економіки.-2006.-№9(63)-С.75-83
 39. Мельник Л.Г. “Зелена” енергетика як провідна ланка “зеленої” економіки: досвід Європейського Союзу / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева, І.Б. Дегтярьова // Енергоефективність та енергозбереження: економічний, техніко-технологічний та екологічний аспекти: колективна монографія / за заг. ред. П.М. Макаренка, О.В. Калініченка, В.І. Аранчій. - Полтава: ПП "Астроя", 2019. - С. 85-91. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74057>
 40. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>
 41. Назаренков О.Ф. Стан та тенденції структури оборотних коштів промислових підприємств в Україні. //Актуальні проблеми економіки - 2016. - №6(60) – С.53-62
 42. Несторенко І.П. Фінансові інститути: Підручник // К.: 2019, с. 310

43. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2016. — 164 с.
44. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. — Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. — 572 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>
45. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва та ін.; за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. — Суми : СумДУ, 2020. — 180с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
46. Сорока Р. Механізм управління оборотним капіталом торговельних підприємств // Регіональна економіка. — 2003. - №4. — С.200-204
47. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. — Львів. ЛБІ НБУ, 2000. — 485с.
48. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання.—К.: КНЕУ, 2002.
49. Терещенко С. Оцінка фінансової стійкості підприємства // Вісник НБУ. 1999. — № 11. С. 52-57.
50. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент : Навч. посіб. - 3-тє вид., доп. - К. : МАУП, 2006. - 312 с
51. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Житомир: ЖГП, 2000. — 440 с.
52. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. професора А.М. Гаддєрьогіна. К.: КНЕУ. 1998. - 368 с.
53. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с., іл.
54. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод, посіб. / А.М. Поддєрьогін та ін. — К.: КНЕУ, 2001. — 294 с.
55. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник./ За ред.. проф.. Г.Г. Кірейцева. — К.: ЦУЛ, 2002. — 496 с.
56. Фінансово-інвестиційний аналіз // Навч. Посібник. Під ред. Я. Комаринський. — К.: 1996 — 298с
57. Харченко М.О. Управління витратами у системі стратегій "контролю" та "ризик" суб'єкта господарювання [Текст] / О.І. Карінцева, М.О. Харченко, С.В. Тарасенко // Механізм регулювання економіки. — 2016. — № 4. — С. 1-12. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66359>
58. Харченко М.О., Тарасенко С.В., Дяченко А.В., Юрко Р.Ю. Особливості розвитку ринків в 21 сторіччі: тенденції світу та України // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 4. С. 115-120. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68375> 10.21272/ 1817-9215.2017.4-19
59. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. — Сумы : Университетская книга, 2018. — 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201>

60. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf